Wandelen in Het Spiegel

Wandelroute Spiegel-Midden

Wandelroute 2: Het hart van Het Spiegel

Ook in de zomer is het fijn om te wandelen door onze wijk Het Spiegel. Alle tuinen zijn prachtig groen en in volle bloei. Doorkijkjes zien er in dit jaargetijde anders uit. Er blijft altijd weer iets nieuws te ontdekken. Van het Spiegel moeten we vooral in de buitenlucht genieten.

De Vereniging Vrienden van het Spiegel maakt in 2021 voor haar leden en de lezers van het Spiegelschrift drie wandelingen door onze mooie wijk. Er blijft hier altijd zoveel te ontdekken dat we nog niet weten. Niet alleen door het aparte stratenplan, maar ook de diversiteit van bouwstijlen en de verschillende prachtige details in houtsnijwerk, of glas-in-lood.

We hopen u te verrassen met feiten over gebouwen en straten die u misschien nog niet kende. En tegelijk doen we met elke beschrijving onze wijk tekort, want bijna ieder huis heeft een historie, kort of lang. Dus misschien voert de wandeling wel langs uw eigen huis en ontbreekt de historie die u kent. Weet dat dit zonder aanziens des ‘persoons’ is, en het te maken kan hebben met het feit dat wij uw verhaal wellicht nog niet kennen. Heeft u informatie die echt niet kan ontbreken, laat het ons dan weten.

Kijk tijdens de wandeling vooral veel om u heen, ook omhoog en om hoekjes. Er is namelijk nog veel meer te zien dan alleen de informatie die wij geven over deze route.

INLEIDING

De gemeente Bussum heeft een lange geschiedenis. De eerste keer dat het dorp genoemd wordt, is in archieven van de 14e eeuw. Destijds bestond Bussum vooral uit heidevelden met hier en daar een boerderij. Er was vanaf 1821 al interesse voor de Bussumse grond. Zo liet een rijke Amsterdammer al in die tijd drie villa's bouwen voor zomerbewoning. Toen heette het gebied van onze wijk nog De Achterbuurt. Dat was niet omdat de buurt minder goed was, maar omdat het achter het toenmalige dorp lag.

Het boerendorpje met een paar honderd inwoners groeide na de aanleg van de spoorlijn Amsterdam-Amersfoort-Zutphen in 1874 snel groter. Rijke Amsterdammers die al voordien hun vakanties in Bussum doorbrachten en te voet, te paard of met de trek-schuit naar Bussum kwamen, bereikten Bussum nu met de trein. In die tijd werd veel grond aangekocht en zo werd Het Spiegel in eerste instantie een verzameling van villaparkjes rond een historisch zandpadenpatroon, die op verschillende tijdstippen werden ontwikkeld. Twee mannen speelden een grote rol bij deze vroege ontwikkeling van Bussum: de Amsterdammer P.J. Loman en de Duitser J.H. Biegel.

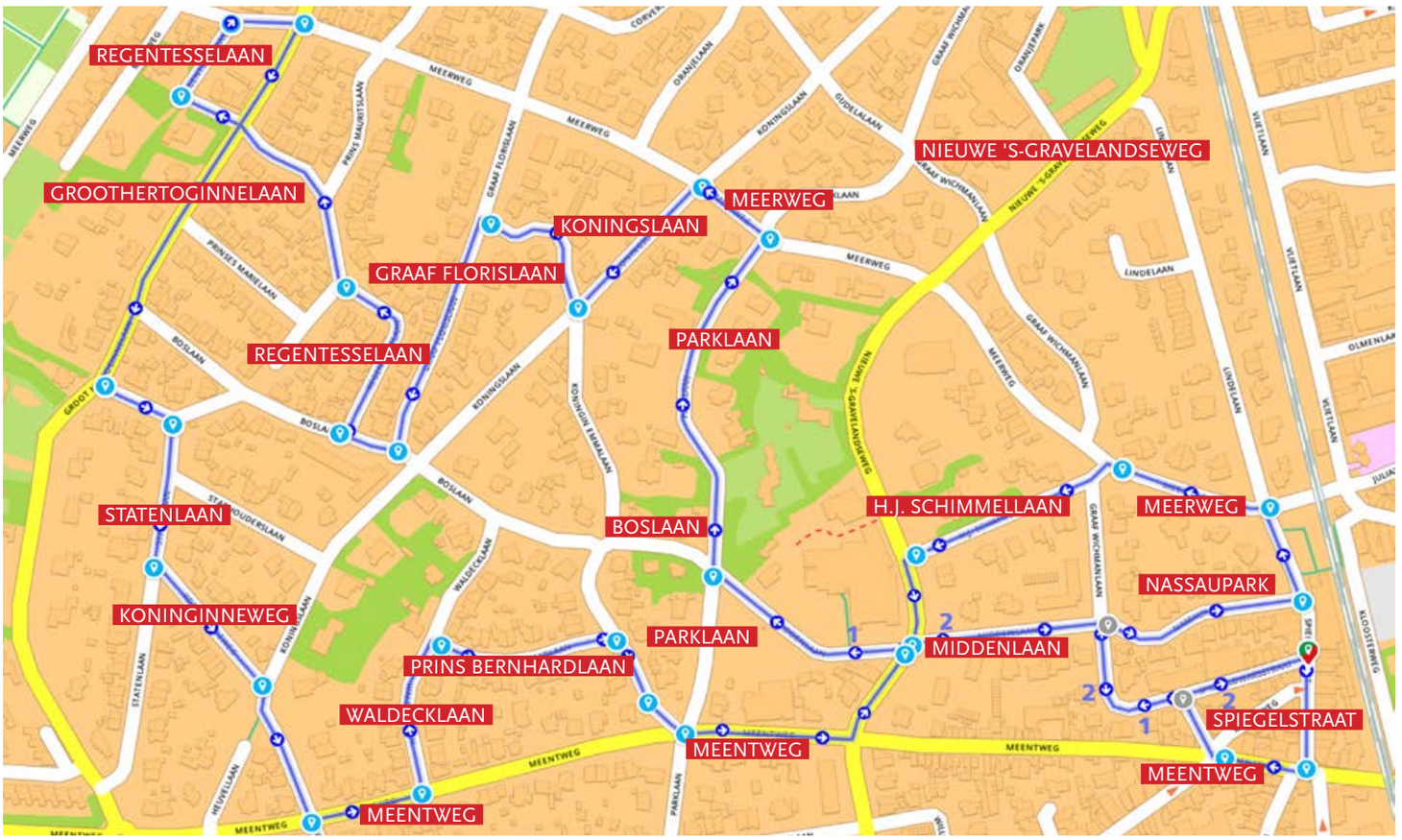

Wandeling 2 Spiegel-Midden

De wandeling start bij Knus Bussum, **SPIEGELSTRAAT 9**, het gezelligste restaurant van de Spiegelstraat. Een ideale plek om te beginnen of te eindigen met een kopje koffie en iets lekkers.

De **Spiegelstraat** is van oudsher de winkelstraat die het dichtst bij het Spiegel ligt en is in 2016 verkozen tot tweede leukste winkelstraat van Nederland. Elke winkel is de moeite waard en de winkeliersvereniging organiseert jaarlijks onder andere een gezellige kerstmarkt.

Met Knus aan uw rechterhand loopt u richting de Koperen Kraan, het kleinste eetcafé van Bussum. Sla bij het kruispunt rechtsaf, langs het Hoofdkantoor, de HERENSTRAAT in. Ga bij de volgende kruising, vóór Store 11 rechtsaf de GRAAF WICHMANLAAN in. Bij de T-splitsing slaat u linksaf.

Aan uw linkerhand ziet u **Graaf Wichmanlaan 3**. Deze markante Spiegelvilla, met het torentje met de zinken spits is, door de huidige eigenaren volledig gerestaureerd en heeft in 2002 De Zilveren Spiegel gewonnen ter waardering van de restauratie. Als u iets doorloopt ziet u aan uw rechterhand, vlak voor de bocht, Villa Maracaibo.

Knus Bussum

Deze grote villa aan **Graaf Wichmanlaan 12** is in 1898 gebouwd in opdracht van L.F. Bensdorp. Hij was van 1884 tot 1924 directeur van de Bussumse cacaofabriek Bensdorp. De witte villa werd bekend als Villa Bensdorp omdat de familie Bensdorp er woonde, maar in werkelijkheid was de villa genoemd naar de plaats inVenezuela (Maracaibo) waar de door Bensdorp verwerkte cacaobonen oorspronkelijk vandaan kwamen.

Vervolg de GRAAF WICHMANLAAN tot aan de kruising met het NASSAUPARK en sla hier rechtsaf de straat in (voor de kenners, dit is weer richting de Spiegelstraat).

In 1874 liet Joseph Biegel, ondermeer oprichter van de Vereeniging tot Verfraaiing der Gemeente Bussum, bij de Brinklaan een villa bouwen. Hij gaf deze villa de naam van zijn geboorteplaats, het Duitse graafschap Nassau. Hij liet daarbij een wandelpark aanleggen op een stuk grond westelijk van de net aangelegde spoorlijn. Het omstreeks 1875 aangelegde wandelpark was ook bedoeld voor publiek. Eén van de paden liep vanaf de Spiegelstraat naar de Middenlaan. Het pad slingerde langs de vijvers en kreeg zo zijn kenmerkende vorm. Het pad kreeg de naam Nassaupark en dat is de straat waar u nu loopt. Kort na de aanleg van het wandel-park waren er al ontwikkelingen om het gebied te verkavelen. Waarschijnlijk was dat vanaf het begin de opzet. Het wandelpark Nassaupark veranderde door verkaveling langzaam in een woonpark, dat het tot op heden nog is.

Villa Maracaibo

Joseph Biegel

Loop tot nummer 11 aan uw rechterhand.

Nassaupark 11, hier staat Villa Plantijn, deze villa is in 1889 gebouwd voor een boekhandelaar en uitgever en is vernoemd naar drukker Plantijn (1520-1589). Deze eerste bewoner eerde met de naam

de boekdrukker Plantijn precies 300 jaar na diens sterfdag. Deze villa behoort tot een van de eerste villa's van het vroegere Nassaupark en lag aan een waterpartij.

Villa Plantijn

Loop verder naar nummer 4 en 4a.

De dubbele villa aan **Nassaupark 4 en 4a** is gebouwd in 1883 naar de stijl van de Amsterdamse huizen: met een buitentrap naar de voordeur en een souterrain eronder.
Nassaupark 2a is een huis uit 1904 en heeft 'Glück Auf' op de gevelsteen staan met ernaast gekruiste houwelen. Mijnwerkers gebruikten deze uitspraak als men naar beneden ging. Deze naam refereert eraan dat de eigenaar van het huis een ijs- en steenkolenhandel had. Bij de mensen die een ijskist of -kast hadden, werd destijds iedere dag een staaf ijs gebracht.

Loop door naar de hoek

Nassaupark 1 draagt de naam 'Pleisterplaats'. Het is een naam met dubbele betekenis. De eigenaar was stukadoor en voor deze familie was hun huis hun pleisterplaats, een thuis. De windvaan op het dak stelt zon, wind en regen voor en geeft aan dat er voor- en tegenspoed is in het leven.

Sla linksaf en volg de stoep wederom naar links de MEERWEG op.

U ziet **Villa Amalia** op Meerweg 7. In 1902 is deze villa, van architect G.J. Vos, gebouwd met art nouveau elementen in neorenaissance stijl. De wit geverfde horizontale banden zijn de zogenaamde speklagen. Het smeedijzeren hek aan de voorkant en op de voordeur zijn in art nouveau-stijl gemaakt. De twee elegante vrouwen met sierlijke gewaden die toortsen dragen zijn gemaakt van gietijzer.

Villa Amalia

Opdrachtgever Johannes Hulsman noemde de villa naar zijn echtgenote Amalia. Via een brug over het water langs de Meerweg is de villa bereikbaar. Aangrenzend ligt een grote vijver die vroeger voor het grootste gedeelte bij deze villa hoorde. Rond 1900 woonde hier de familie Vinke. De heer Vinke was directeur van Vroom & Dreesman en had zeven man personeel in dienst. In de jaren dertig stichtte schilder Isaäc Naarden hier een kunstcentrum. Achtereenvolgens is het een huisvesting voor kamerbewoners geweest, diende de benedenverdieping als kerk voor de Hersteld Apostolische Gemeente, hebben er onder de naam St. Sinnehoek 34 demente bejaarden gewoond en was het tijdelijk een opvangcentrum voor Vietnamezen. Rond 1988 is de villa voor ongeveer een miljoen gulden gerestaureerd en tot kantoor verbouwd door de heer Winkler. En nog steeds is hier een bedrijf gehuisvest.

Vervolg de weg, sla linksaf en meteen weer rechtsaf de H.J. SCHIMMELLAAN in.

Aan de rechterkant, **H.J. Schimmellaan 2**, was vroeger het koetshuis met oranjerie van de Tindalvilla. Hier werden in de winter potplanten bewaard. Duidelijk is nog de vorm van de vroegere poortingang te herkennen met daarboven de hooizolder.

H.J. Schimmellaan 9: Villa Oldenberm. Deze prachtige villa is gebouwd tussen 1898 en 1901 in Engelse landhuisstijl door de architecten Van der Goot en Kruisweg. De voorgevel met het houten vakwerk, twee naast elkaar geplaatst topgevels en twee zeer markante schoorstenen geven het Engelse landhuis-karakter weer.

Loop door naar het einde van de straat naar de kruising met de NIEUWE 'S-GRAVELANDSEWEG.

Nieuwe 's-Gravelandseweg 21, hier staat de Tindalvilla, genoemd naar de man die deze villa in 1901 liet bouwen, Louis Adrianus Tindal. Deze villa is een typisch voorbeeld van eclectische stijl, er zijn in het huis jugendstil elementen, neoclassisitische- en barok-invloeden. En de vormgeving doet denken aan bouwwerken uit Nederlands-Indië. De heer Tindal had als doel om kamermuziek ten gehore te brengen in een zelfde ruimte en ambiance als waarin ze ontstond.

De Tindalvilla

In de tuin van deze villa worden regelmatig concerten gegeven waarbij getalenteerde musici optreden. Er wordt nog altijd druk gewerkt aan het volledige eerherstel van deze villa. De torentjes die door de jaren heen gesneuveld waren zijn in oude glorie hersteld. De kleine toren staat er sinds januari 2020 op en de grote toren sinds 13 april 2021. De grote toren heeft dezelfde versierde schoren (steunbalken onder het dak) als de schoren die de overkapping van de villa ondersteunen.

Als u op deze plek omdraait ziet u aan de overkant van de weg het WILLEM DE ZWIJGER COLLEGE

De school **(Nieuwe 's-Gravelandseweg 38)** werd opgericht op 24 april 1920 als lyceumafdeling van de Luitgardeschool, een kostschool voor meisjes met een driejarige HBS en een bovenbouw met extra talen en huishoudelijke vakken. In 1923

werden ook jongens toegelaten en verviel de naam van de meisjes-school. De school heette vanaf toen het (Christelijk) Lyceum en was gevestigd in Villa Nieuwburg.
In 1942 vorderden de Duitse bezetters het gebouw en na 1946 werd de school hersteld en weer in gebruik genomen. In 1955 is de villa gesloopt en het nieuwe gebouw werd aanmerkelijk groter. De naam werd gewijzigd in Willem de Zwijger College.

Willen de Zwijger College

Rechts van het Willem de Zwijger College ziet u de SPIEGHELKERK.

De Spieghelkerk aan de **Nieuwe 's-Gravelandseweg 34** werd gebouwd op initiatief van de Bussumse evangeliste Suzanna Maria van Woensel Kooy door de huisarchitect van de familie, Theo Rueter. De stijl van de kerk is een typisch voorbeeld van de vroege Amsterdamse School. Rueter wilde een toren passend in de omgeving, het werd een toren met zacht glooiende lijnen. De bogen bij de ingang van de kerk lijken op een kloosteringang, ze vragen om stilte. Het gebouw wordt gezien als een gaaf voorbeeld van dit soort bouwwerken in de periode tussen de beide wereldoorlogen. Een uniek exemplaar van het oeuvre van Rueter. De kerk is erkend als een rijksmonument vanwege de cultuur- en architectuurhistorische waarde en vanwege de beeldbepalende ligging.

S.M. van Woensel Kooy

De Spieghelkerk

Steek bij het zebrapad de weg over en loop naar links naar de MIDDENLAAN en sla deze in (rechtsaf). De MIDDENLAAN gaat vanzelf over in de BOSLAAN.

Boslaan 2: Villa Oldeterp is in opdracht van de heer J.G. Roodhuyzen de Vries in 1915 gebouwd. De familie liet naast het huis een vijver graven waar zij vrij rondlopende flamingo's hielden. In de tuin bevond zich ook een echte ijskelder bedekt door een hoge wallenkant, die ook nu nog zichtbaar is aan de linkerkant van het huis.

Villa Oldeterp

Van 1980 tot 1994 was de villa eigendom van het Willem de Zwijger College en werden hier niet alleen lessen gegeven, maar hier vonden ook de redactievergaderingen van de schoolkrant De Climax plaats. Inmiddels is het huis weer als woonhuis in gebruik genomen en zijn oorspronkelijke stijlkenmerken teruggebracht.

Links aan de overkant van de kruising ziet u de hoger gelegen Villa Hoogh-Cate.

De tuin van deze villa aan **Boslaan 1** vertoont nog het typische boskarakter van vroeger. Hier heeft de kunstenares Maria Elisabeth Cremers zeer lang gewoond. Zij schilderde, tekende en lithografeerde landschappen, stillevens en voornamelijk portretten. Bovendien illustreerde zij boeken en schreef zelf ook.

Sla rechtsaf de PARKLAAN in.

Parklaan 29a aan de linkerkant, hier ziet u Huis Unger. Letterontwerper Gerard Unger en kunsthistorica Marjan Unger waren in 1980 opdrachtgever van dit bouwproject. Eén van de vrolijkste elementen is een sierlijke wand van glazen bouwstenen. De elegante kromming was een idee van de architect Mart van Schijndel, die de kuit van

Huis Unger

mevrouw Unger als model nam voor de glooiende glazen wand. Postmoderne romantiek ten top.
Postmodernisme is nooit een grote stroming geweest in Nederland, maar dit huis is een prachtig bijzonder voorbeeld. Huis Unger werd in 2017 door het echtpaar Unger geschonken aan de Vereniging Hendrick de Keyser. Deze vereniging zorgt ervoor dat historische verbanden bewaard en zichtbaar blijven. De panden worden zorgvuldig geconserveerd en blijven in gebruik.

De kleine vrijstaande villa aan **Parklaan 31**, is gebouwd door K.P.C. de Bazel. Het was precies groot genoeg voor de eigenaresse, haar gezelschapsdame en een dienstbode. De stijl van De Bazel is zeer symmetrisch, de trap van dit huis is in het midden.

Op **Parklaan 33** Villa Het Akkertje. Deze villa is in 1900 gebouwd eveneens naar ontwerp van architect K.P.C. de Bazel en is inmiddels omgebouwd naar een woonvoorziening voor verstandelijk gehandicapten. Op de gevelsteen is een voorstelling van een graanakker waarboven vier vogels vliegen, te zien.
Landhuis Op den Akker, **Parklaan 35**, is gebouwd in het laatste kwart van de 19de eeuw in eclectische stijl. Het was oorspronkelijk een klein huisje van schrijver en kunstenaar Jan Veth. In 1902 is de villa door zijn vriend K.P.C. de Bazel verbouwd, die zei “blijf er maar in wonen, ik bouw er wel een muur omheen en ga buiten aan de gang”.

Op den Akker

En dat is nog te zien: een gedeelte van de linkermuur is qua steensoort afwijkend en gele sierstenen ontbreken. De combinatie van de schilder en de architect heeft ertoe geleid dat er een bijzonder mooie villa ontstond. De kamers lopen deels in elkaar over en aan de achterzijde van de villa werd een schildersatelier gebouwd.
Toen Veth in 1924 naar Amsterdam verhuisde werd hier het Olavshuis gesticht, een klooster voor de zusters. Het huis werd geschikt gemaakt als klooster waarbij het voormalige atelier de kapel werd. Nadat in 1985 de laatste zusters vertrokken waren, werd de villa verkocht en weer een gewoon woonhuis. Hoewel kapel niet meer als zodanig wordt gebruikt, herinnert het enorme glas-in-loodraam nog aan de dagen van weleer.
Op de symmetrische gevel zijn decoratieve ankers bevestigd en een natuurstenen gevelsteen met de naam: Op den Akker. Hier is een ploegende boer en een ploeg die wordt getrokken door twee ossen met op de achtergrond een krans van zonnestralen te zien. Links en rechts zijn bloemmotieven gehouwen.

Loop verder naar de kruising met de MEERWEG.

Hier staat aan de linkerkant **Parklaan 37a/37b** Villa Vreeburg. Deze villa is in 1905 gebouwd naar ontwerp van A. Jacot en W. Oldewelt. Het is een prachtig voorbeeld van een villa in jugendstil. Karakteristiek van deze stijl is het tonen van constructieve onderdelen, gecombineerd met decoratieve elementen. Gietijzer, smeedijzer en glas werden overvloedig gebruikt. Vloeiende lijnen, asymmetrie, grote bogen en versiering met tegels zijn kenmerkende stijlelementen die in deze villa terug te zien zijn.

Villa Vreeburg

Aan uw rechterhand, **Meerweg 19**, Terp State. Een villa in 1917 gebouwd op hoogte van architect J.C. van Epen. Op de gevelsteen aan de kant van de Parklaan staat een herder met schapen.

Aan de overzijde van de kruising zijn de Rijskmonumenten De Wingerd en IJhoek te zien.
Rechts, **Meerweg 12**, ziet u De Wingerd, gebouwd in 1890 en verbouwd in 1903 door K.P.C. de Bazel, vriend van de man die de villa liet bouwen: ingenieur Philip Sluiter. Sluiter heeft destijds 298 gulden betaald voor de grond. Het huis met 13 kamers, prachtige daklijsten en degelijke luiken is onder andere bewoond geweest door kunstenares Elly Tamminga en journalist, schrijver, schilder Karel Luberti (pseudoniem Toon Verhoef). De naam heeft het huis pas gekregen na 1980, toen het huis gerestaureerd is omdat het overwoekerd was door wingerds.

Rijksmonument IJhoek

Links, **Parklaan 39**, staat Villa IJhoek, genoemd naar een scheepswerf aan het IJ, die in het bezit was van de eigenaar van de villa: F. Haverkamp. Deze villa is in 1901 gebouwd naar ontwerp van W. Kromhout (bekend van het Amsterdamse Americain Hotel). De villa is van belang binnen het oeuvre van Kromhout omdat hier elementen van jugendstil en amerikanisme zijn gecombineerd.

Verlaat de PARKLAAN linksaf de MEERWEG op en sla meteen weer linksaf de KONINGSLAAN in en ga de eerste straat rechtsaf in KONINGIN EMMALAAN.

We dwalen nu wat door de ruim opgezette straten van Het Spiegel.
Op de hoek aan de linkerkant op **Koningin Emmalaan 15** ziet u een typische Spiegelvilla uit 1905 met de naam Quatre Bras. Bij sommigen is deze villa ook bekend als Huize Emma. De riante villa heeft jugendstil elementen en pseudo-fachwerk. Tussen 1939 en 1946 werd deze villa in gebruik genomen als schoolgebouw, als voorloper van het latere St. Vituscollege. De villa is nu opgedeeld in wooneenheden voor jongeren tot 27 jaar.
Koningin Emmalaan 17 aan de linkerkant wederom een prachtige Spiegelvilla uit 1905 van de architect G.J. Vos.
Na de bocht aan de linkerkant **Koningin Emmalaan 19** Villa

Blijenborgh. In 1902 gebouwd en vroeger bekend als pension Jantina. Ook deze karakteristieke villa met bijzonder hekwerk is opgedeeld voor kamerverhuur aan jongeren.

Sla hier linksaf de GRAAF FLORISLAAN in.

Op **Graaf Florislaan 54** aan de rechterkant vind u een bijzondere woning: Het Beukenootje uit 1886. Een vrijstaand huisje is misschien wel de kleinste villa van Het Spiegel. In de jaren na de oorlog woonde hier een schoenmaker van therapeutische schoenen, hij had zijn werkplaats achter het huis.

Op de eerstvolgende kruising rechtsaf de BOSLAAN in.

Aan uw linkerhand heeft u nu appartementengebouw Koningsbos. Het mozaïek aan de buitenkant en in de entreehal is gemaakt door kunstenaar Flip Schrameijer in 1960. Deze flat is destijds speciaal gebouwd voor alleenstaanden en onvolledige gezinnen. De in- en uitvliegende vogels verwijzen naar de werkende vrouwen die hier in 1960 woonden.

Mozaïek in Koningsbos

Ga meteen de eerste straat weer rechts: de REGENTESSELAAN.

Bij **Regentesselaan 9** ziet u linksonder naast de voordeur een herdenkingsplaatje ter nagedachtenis aan de voormalige Joodse bewoners. Ook de nummers 8, 14 en 18 in deze straat staan vermeld in het Joods Monument. Het Joods Monument is een online monument voor de meer dan 104.000 mensen die in Nederland als Joden werden vervolgd en de Holocaust niet overleefden. Het Joods Monument heeft twee hoofddoelstellingen: het levend houden van de herinnering aan Joden in Nederland die de tijdens de Sjoa zijn omgebracht of omgekomen én alle levende Joden in staat stellen hun wortels te zoeken.

Volg de enigszins slingerende REGENTESSELAAN (houdt de prachtige boom bijna midden op straat aan de rechterhand) en steek bij de volgende kruising over naar het tweede deel van de REGENTESSELAAN.

Aan de linkerkant **Regentesselaan 37** Villa Oud Laegieskamp, gebouwd in 1904 naar ontwerp van architect C.J. Kruisweg.

In de hoek verscholen achter het groen aan **Regentesselaan 39** ligt Villa Eikenhof. Dit is de villa die voor Jo Bonger gebouwd is en speelde een belangrijke rol in het verhaal hoe kunstenaar Vincent van Gogh postuum wereldberoemd werd.

Villa Eikenhof

Jo Bonger was getrouwd met Theo, de broer van Vincent. Zowel de schilder Vincent als zijn broer Theo stierven in 1891. Jo verhuisde in dat jaar naar de Koningslaan in Bussum, waar zij begon met de verkoop van tekeningen en schilderijen van haar overleden zwager Vincent. In 1901 lieten Jo en haar toenmalige man Johan Cohen Gosschalk deze villa bouwen, waar zij doorging met de verkoop van de schilderijen en het organiseren van verkooptentoonstellingen. De villa heeft een hoeksteen met de inscriptie 'Vincent van Gogh'. De hoeksteen in de villa is in 1901 gelegd door het neefje van de schilder.

Gevelsteen Eikenhof

Vervolg de REGENTESSELAAN tot aan de t-splitsing, sla rechtsaf de MEERWEG op en ga meteen weer rechts naar de GROOT HERTOGINNELAAN. Loop naar de nummers 12 en 10 (aan de rechterkant van de weg).

Groot Hertoginnelaan 12 en 10 zijn twee huizen onder één kap van de architect G.F. Mastenbroek. De huizen dragen de namen van vulkanen Ardjoeno en Penangoenan. Ze hebben elk een ovale gevelsteen met daarop een vulkaan en palmen aan weerszijden. Ook in het echt zijn deze vulkanen op Oost-Java elkaars buren.

Op **Groot Hertoginnelaan 16 en 18** vind u wederom een dubbele villa van architect Mastenbroek. Ook hier twee prachtig gerestaureerde gevelstenen. Op de rechter gevelsteen D'Eykenwal. U ziet een dichtbeboste eikenwal langs een weg. Dit is de afscheiding tussen Het Spiegel en de Hilversumse Meent. Op de linker gevelsteen ziet u een boerenwoning met eikenbomen: Eikenhuize.

Het landhuis op **Groot Hertoginnelaan 28** heeft een bijzondere lange smalle achtertuin: een 'tunnel van groen'. Het ontwerp van mejuffrouw T. Cool is naar zeggen in tact gebleven.

Groot Hertoginnelaan 28

Ga nu linksaf de KONINGIN SOPHIELAAN in.

Geniet hier van de stille straat en zie dat het stratenplan hier herinnert aan het feit dat dit vroeger een buitengebied was met zandpaden. De huizen zijn hier van latere datum en hebben hele andere bouwstijl dan we tot nu toe gezien hebben.

Sla rechtsaf de STATENLAAN in.

Statenlaan 4a werd in april 2007 opgeleverd, en wordt door de gemeente aangemerkt als nieuwbouw met behoud van karakter. Het zou zo een pand uit de vroege jaren kunnen zijn.
De charmante vrijstaande villa op **Statenlaan 9**, van architect T. van Houwelingen, dateert uit 1920.
Statenlaan 12 is ook van architect T. van Houwelingen. Deze villa werd in 1958 door de stichting Protestants Christelijke Verpleeghuizen in Bussum als verpleeghuis voor bejaarden ingericht en kreeg de naam De Statenhof. Er verbleven in die tijd 33 patiënten-bewoners. Nadat het verpleeghuis geen erkenning kreeg van de Geneeskundige Hoofdinspectie voor het Staatstoezicht op de Volksgezondheid, werd het in 1974 gesloten. Daarna werd De Statenhof het eerste zogenaamde 'vensterhuis', een opvangcentrum voor 'door drugs bedreigden'. Inmiddels is het al jaren weer een woonhuis.

De wandeling buigt hier af naar links, maar ter extra informatie: iets verderop in de straat op **Statenlaan 11** heeft in de jaren veertig Cissy van Marxveld gewoond. Cissy was schrijfster van meisjesboeken en schreef onder andere de serie over het personage Joop ter Heul.

Ter hoogte van STATENLAAN 12 slaat u linksaf de KONINGINNEWEG in.

De huizen in deze straat zijn rond 1898 gebouwd. Mooie huizen met prachtige glas-in-lood-details. Het is een heerlijk rustige straat in het hart van het Spiegel met lange tijd één minpunt: bij echt hevige regenval blijft/bleef het water in de straten staan en heeft/had bijna elke bewoner water in de kelder.

Sla aan het einde van de straat rechtsaf de KONINGSLAAN in.

Eekhoorns in Het Spiegel

Zoals we ook al eerder in andere straten hebben gezien, is hier van oudsher geen stoep. Ooit was bijna het hele Spiegel zonder stoepen. En in deze brede laan is dat nog steeds zo.
Is het wellicht al opgevallen dat er eekhoorns uw pad kunnen kruisen? Deze beestjes wonen en verblijven volop in het uitbundige groen van Het Spiegel.

Sla linksaf de MEENTWEG op.

Deze drukke smalle straat verbind het centrum van Bussum met de Hilversumse Meent. Het is oppassen geblazen op de smalle stoep. Neem wel even de tijd om naar de prachtige detaillering in glas-in-lood, hout- en hekwerk te kijken bij **Meentweg 72** (Pim), 70 (Menado), 68 (Meta) en 66 (Seneng).

Sla linksaf de WALDECKLAAN in.

In deze laan hebben de huizen veelal dezelfde bouwstijl. Hier is het opvallend dat meerdere huizen gevelstenen met meisjesnamen hebben. **Waldecklaan 28** Carla – 1916, **Waldecklaan 17** Margareth, **Waldecklaan 15** Anny Home, **Waldecklaan 16** Klara, **Waldecklaan 14** Sophia

Gevelsteen aan de Waldecklaan 28

Sla rechtsaf de PRINS BERNARDLAAN in en aan het einde rechtsaf de KONINGIN EMMALAAN in.

Vlak voor het smalle wandelpad aan uw rechterhand **Koningin Emmalaan 1**. Deze villa uit 1901 werd in 1969 gekocht voor de sloop. Het huis was totaal uitgewoond en het houtwerk in de kap was gedeeltelijk vergaan. Gelukkig heeft de gemeente dat niet toegestaan en diende zich in 1987 een koper aan die het huis prachtig gerestaureerd heeft.

Ga door het smalle wandelpad en sla linksaf de MEENTWEG op.

Aan de overkant van de kruising, **Meentweg 46** ziet u Villa 't Puntje. Deze villa is gebouwd 1907 en ook hier is gebruik gemaakt van pseudo-fachwerk.

Op **Meentweg 44** is nu basisschool de Gooilandschool gevestigd. In 1878 werd ten behoeve van de bewoners van de nieuwe villawijk Het Spiegel een jongenskostschool opgericht: Instituut Gooiland. In 1921 werd de school door de directeur eigenaar verkocht aan de Schoolvereeniging Instituut Gooiland. De Gooilandschool zat in een tussenliggende periode aan de Parklaan.

Het huidige schoolgebouw hier aan de Meentweg is in 1993 gebouwd naar ontwerp van architect G.A. Schiller. De terracotta gevelsteen uit het oude gebouw zat zo hoog dat hij nooit opviel. Deze is nu binnen ingemetseld en laat twee uiltjes zien die tegenover elkaar zitten.

Loop verder op de MEENTWEG en sla linksaf de NIEUWE 'S-GRAVELANDSEWEG

Aan de overkant ziet u een prachtige vrijstaande villa Nieuwe **'s-Gravelandseweg 27**. Dit is Villa Shamrock, gebouwd in 1882 en staat al sinds 1900 op een kruispunt. Shamrock is Iers en betekent klaverblad. De villa is een goed bewaard voorbeeld van een stedelijke villa in neo-renaissance stijl met neo-barok elementen. De horizontale en verticale banden die over de gevel lopen en de raamomlijstingen en de detaillering van het fries onder de kroonlijst van het dak zijn de neo-renaissance stijlelementen. De vorm van de erkers en de torenbekroning hebben neo-barok-stijl. De zogenaamde lantaarn op het dak heeft een achtkantige klok met een vogel als windvaan. In het torentje had je vroeger uitzicht op de Zuiderzee.

Aan de linkerkant **Nieuwe 's-Gravelandseweg 40** staat de villa van Van Heutsz. De markante villa is gebouwd voor generaal J.B. van Heutsz, ook wel de Pacificator van Atjeh genoemd. De villa heeft nog alle stijlelementen die de huidige eigenaar met grote zorgvuldigheid heeft laten renoveren. Het is ook opgenomen in het Joods Monument.

Steek bij het zebrapad de NIEUWE 'S-GRAVELANDSEWEG over en ga de MIDDENLAAN in.

Links op **Middenlaan 6** staat Villa Quisi Sana, bouwjaar 1896. De villa heeft prachtig houtwerk in de kap en balkons met mooi smeedwerk.

Daarnaast, **Middelaan 4**, ziet u Villa Birkelund. Deze bijzondere villa is gebouwd in 1895 in Engelse stijl met drie vakwerk puntgevels en een uitgebouwde entree met daarboven een balkon. Een van de bewoonsters was Zweedse, zij heeft de naam Birkelund gegeven. Het betekent De drie berken. Een periode heeft deze villa dienstgedaan als kantoor van Bensdorp Internationaal N.V. (houdster van de Bensdorp-fabrieken).

Villa Birkelund

Op **Middenlaan 3** aan de rechterkant staat een villa die gebouwd is in 1904 Villa Rosalia. Het overdekte balkon heeft glas-in-lood-ramen. De bekende architect Eschauzier had in deze villa zijn kantoor.
Aan het einde links staat nu flatgebouw Stendal. Hier stond vroeger Hotel Stendhal. Deze villa is eind jaren zestig gesloopt en in 1969 is het huidige flatgebouw gebouwd.
Aan de overkant bij nummer 1 stond vroeger Villa Beaulieu waar Wim Meuldijk, de bedenker van Pipo de Clown woonde. De villa is in 1958 afgebrand (de brandweerlieden die ter plaatse waren kregen koffie in Hotel Stendhal).

Ga hier rechtsaf naar de GRAAF WICHMANLAAN en loop weer langs Villa Maracaibo en dan rechtdoor naar de SPIEGELSTRAAT, waar u weer aankomt bij het beginpunt.